

Starkare glesbygdssamhällen med naturresursbaserad ekonomi

Strategier för lokal smart specialisering syftar till att nyttan av storskalig industriell utveckling behålls i lokalsamhällena

Vilka möjligheter och utmaningar uppstår när en storskalig naturresursbaserad industri etablerar sig i glesbygdskommuner, till exempel i nordiska Arktis eller Skottland? Och hur påverkas dessa samhällen när en sådan industri läggs ned? REGINA-projektet har utvecklat ett ramverk för framtagande av en lokal smart specialiseringsstrategi (LS3) med vars hjälp kommuner kan bedöma de demografiska, sociala och ekonomiska konsekvenserna av naturresursbaserad industriell utveckling.

FOTO: HUBERT NEUFELD

Projektet Regional Innovation i nordiska Arktis och Skottland (REGINA) fokuserar på gleset befolkade regioner och hur dessa kan förbereda sig bättre vid etablering eller nedläggning av storskalig naturresursbaserad industri i den egna kommunen eller regionen. REGINA har för detta ändamål utvecklat ett ramverk för implementering av "lokal smart specialisering" samt verktyg för att bättre kunna planera för stora socioekonomiska förändringar vilka vanligtvis är en följd av den typen av förändring. Detta faktablad presenterar det ramverk som tagits fram i projektet.

EU finansierar REGINA (Regional innovation i nordiska Arktis och Skottland) som en del av programmet Norra periferin och Arktis.

► **REGINA** prioriterar en hållbar utveckling av lokalsamhället när man planerar storskalig industriell utveckling i Europas norra periferi och Arktis.

► **REGINA** bidrar till att förbättra beredskapen i små kommuner och minska deras sårbarhet för nedläggning av storskaliga projekt.

► **REGINA** ökar sannolikheten för lyckade resultat med hjälp av transnationellt samarbete och lärande.

REGINA:s ramverk för lokal smart specialisering

Baserat på en inledande analys av ett samhälles särdrag utformar REGINA-projektets ramverk för lokal smart specialisering (LS3) en detaljerad process med deltagande av lokala aktörer för att identifiera de viktigaste utmaningarna och möjligheterna den industriella utvecklingen eller avvecklingen kan föra med sig.

Ramverket hjälper lokala planerare och strateger att bättre förstå den demografiska och arbetsmarknadsmässiga situationen i sin kommun samt bedöma olika sociala och ekonomiska konsekvenser av industriell utveckling.

Syftet är att utveckla strategier som optimerar lokal nytta och minimerar potentiella konflikter som förknippas med större socioekonomiska förändringar.

Steg i planeringsprocessen

REGINA LS3-ramverket utgår från konceptet för smart specialisering, med särskilt fokus på demografisk utveckling, sociala konsekvenser och nya affärsmöjligheter, som man har utvecklat särskilda verktyg för. För en fullständig beskrivning och mer bakgrundsinformation, se www.reginaproject.eu.

Det första steget i LS3-processen innebär insamling av uppgifter för att fastställa utgångsläget för framtida utveckling. Det består av en översikt av aktuell befolkning, gällande kommunala och andra planer samt en bedömning av företagsutvecklingen på orten.

Det andra steget går ut på att lokala aktörer identifierar utvecklingens centrala utmaningar och möjligheter samt en beskrivning av samhällets ambitioner. En lokal arbetsgrupp med intressenter och en lokal workshop öppen för alla är viktiga inslag i detta steg av processen.

Det tredje steget handlar om demografi och arbetsmarknadsanalys. För att underlätta planeringsprocessen har REGINA-projektet utvecklat en demografisk scenariemodell (DFM) – ett steg-för-steg-verktyg som gör att lokala planerare kan förutse hur lokalsamhällets befolkning och arbetsmarknad påverkas av etablering eller nedläggning av ett industriellt projekt.

I traditionella befolkningsprognoser görs uppskattningar av befolkningens framtida storlek och struktur utifrån antagandet att den senaste tidens utveckling fortsätter oförändrad. DFM går ett steg längre och gör det möjligt för lokala planerare att testa olika scenarier för att förstå de demografiska konsekvenserna av ändringar i den lokala industrin.

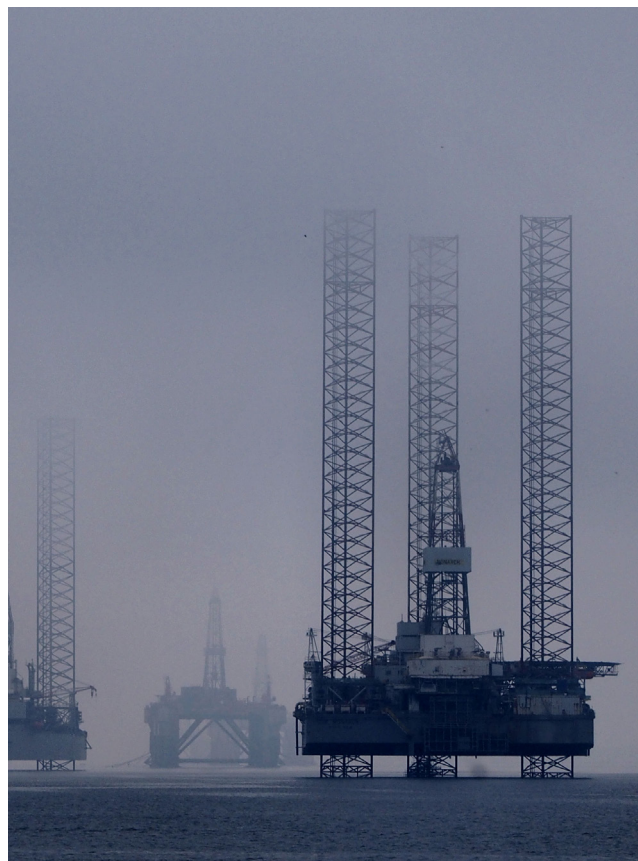

FOTO: CALUM DAVIDSON

En viktig komponent i DFM är ett scenario som förutspår konsekvenserna av plötsliga förändringar i den lokala sysselsättningen. Den gör det möjligt för planerare att bedöma hur många jobb som kommer att skapas eller förloras och hur de kan komma att fördelas mellan olika åldersgrupper och kön. Utifrån detta kan man fastställa om det lokala arbetsmarknadsutbudet kan möta efterfrågan på nya jobb.

Det fjärde steget ser på de sociala konsekvenserna. REGINA har också utvecklat ett verktyg för planering av social konsekvensbedömning (SIMP) som skissar upp en strategi för att identifiera, överblicka och proaktivt reagera på de sociala konsekvenserna av storskalig industriell verksamhet. Syftet är att öka den lokala acceptansen för industriell tillväxt och behålla nyttan i den egna kommunen.

SIMP-verktyget fastställer en process för att identifiera och hantera dessa sociala konsekvenser utifrån aktörernas engagemang. Det gör kommunens planering enklare och ger ökat inflytande för lokala företag och lokalbefolkning.

FOTO: JON FLOBRANT

FOTO: CALUM DAVIDSON

För de lokala myndigheterna fungerar SIMP som ett verktyg för att förutspå och planera lokal utveckling avseende storskaliga industrier. För industrier inom den privata sektorn syftar verktyget till att få samhällets breda acceptans och stöd för projektet. För lokalbefolkningen ger det möjligheter att vädra problem och delta i utvecklingen av lokala strategier.

Det femte steget handlar om lokal innovation, affärsutveckling och entreprenörskap. Fokus ligger på att maximera den lokala ekonomiska nyttan med storskaliga, naturresursbaserade industrier. För att uppnå detta har REGINA utvecklat en verktygslåda för analys av den lokala nyttan (LBAT). Den innehåller fyra delar som är utformade för att utveckla en strategi för främjande av lokal nytta.

Den första delen går ut på att skaffa grundkunskaper om lokalsamhällets arbetskraft, industri och affärsmässiga ramar. Den andra delen är en kvalitativ analys av aktuella utmaningar på arbetsmarknaden. Den tredje delen består av stegvisa instruktioner för att utföra en analys av samhällets styrkor, svagheter, möjligheter och hot kopplade till den industriella utvecklingen. Den fjärde och sista delen innebär utveckling av politiska mål för affärs- och entreprenörsutveckling i kommunen.

Det sista steget i LS3-ramverket är avgörande för en framgångsrik implementering av den övergripande strategin. Det sammanfattar resultaten av de föregående fem stegen till en faktabaserad strategi som syftar till att främja den lokala nyttan av ny industriell utveckling och socioekonomiska förändringar.

Du kan läsa mer om REGINA:s ramverk för lokal smart specialisering och de verktyg som utvecklats av REGINA-projektet på www.reginaproject.eu.

FOTO: CALUM DAVIDSON

FOTO: VIDAR NORDLI MATHISEN

REGINA-projektet i korthet:

REGINA:s ramverk för lokal smart specialisering är en lokalanpassad variant av EU:s smarta specialiseringskoncept för regionalt beslutsfattande.

Inom EU:s regionala utvecklingsprojekt är smart specialisering ett etablerat koncept som ger ett analytiskt och begreppsmässigt ramverk för regional planering och utveckling. LS3-ramverket erbjuder planeringsavdelningar strategiska verktyg för planering och utveckling på en mer lokal nivå, med fokus på den egna kommunens behov i samband med stora industriella och socioekonomiska förändringar.

Utifrån en inledande analys av ett samhälles särdrag beskriver REGINA LS3-ramverket en detaljerad process med deltagande av lokala aktörer som syftar till att:

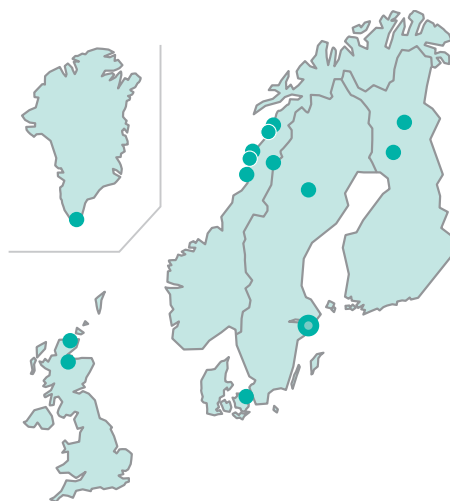
- identifiera centrala utmaningar och utvecklingsmöjligheter kopplade till den berörda industrin
- producera prognoser för befolknings- och arbetsmarknadsutveckling
- bedöma de sociala och ekonomiska konsekvenserna av storskaliga industrier
- utveckla strategier och riktlinjer som optimerar lokal nytta och minimerar potentiella konflikter.

REGINA-ramverket föreslår en uppsättning verktyg som kan användas i planeringsprocessen. Verktygen är långtifrån de enda som är tillgängliga vid smart specialisering.

Dessa verktyg kan också tillämpas i andra sammanhang, men de har utvecklats med det specifika syftet att stödja planering och utveckling i glest befolkade, avlägsna samhällen.

REGINA – Regional innovation i nordiska Arktis och Skottland, med särskilt fokus på regioner med storskaliga industrier – är en del av programmet Norra periferin och Arktis 2014–2020. Projektet leds av Nordregio, ledande nordiskt forskningscenter för regional utveckling och planering, bildat av Nordiska ministerrådet.

REGINA-områden

Huvudpartner: Nordregio

Samarbetspartner: Alstahaug kommun, BioForsk, Brønnøy kommun, Kujalleq kommun, MidtSkandia Norge, MidtSkandia Sverige, Nordlandsforskning, North Highland College, Sodankylä kommun, Storumans kommun, Lapplands universitet

Associerade partner: Highland and Islands Enterprise, Nordlands fylkeskommun, Nordiska ministerrådet

www.reginaproject.eu

REGINA

Remote communities & resource-based industries

Northern Periphery and
Arctic Programme
2014–2020

EUROPEAN UNION

Investing in your future
European Regional Development Fund